

**МАТЕРІАЛИ
ВСЕУКРАЇНСЬКОЇ НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ
КОНФЕРЕНЦІЇ
«АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ДІЯЛЬНОСТІ
ЗАКЛАДІВ ОСВІТИ У КОНТЕКСТІ
ФОРМУВАННЯ ЖИТТЄВИХ
ПЕРСПЕКТИВ ОСОБИСТОСТІ»**

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДЕРЖАВНА НАУКОВА УСТАНОВА «ІНСТИТУТ МОДЕРНІЗАЦІЇ ЗМІСТУ ОСВІТИ»
СПІЛКА ГОЛІВ ОБЛАСНИХ РАД ДИРЕКТОРІВ ЗАКЛАДІВ
ФАХОВОЇ ПЕРЕДВИЩОЇ ОСВІТИ УКРАЇНИ
КОМУНАЛЬНИЙ ЗАКЛАД ОСВІТИ
КРЕМЕНЧУЦЬКИЙ МЕДИЧНИЙ ФАХОВИЙ КОЛЕДЖ ІМЕНІ В.І. ЛИТВИНЕНКА
ПОЛТАВСЬКОЇ ОБЛАСНОЇ РАДИ

**АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ДІЯЛЬНОСТІ
ЗАКЛАДІВ ОСВІТИ У КОНТЕКСТІ
ФОРМУВАННЯ ЖИТТЄВИХ
ПЕРСПЕКТИВ ОСОБИСТОСТІ**

**Збірник матеріалів Всеукраїнської
науково-практичної конференції.
I частина**

(24 листопада 2020 р.)

Київ, Кременчук
ФОП Адаменко Ю. В.
2020

**ОКРЕМІ АСПЕКТИ ФОРМУВАННЯ КРИТИЧНОГО МИСЛЕННЯ У
ЗДОБУВАЧІВ ОСВІТИ ПІД ЧАС ВИВЧЕННЯ ФІЛОСОФСЬКИХ
ДИСЦИПЛІН**

Прокопенко Вікторія Вікторівна,

канд. філософських наук, викладач

Фахового медико-фармацевтичного коледжу

Української медичної стоматологічної академії

м. Полтава

Сучасний розвиток суспільства, що ставить перед людиною все нові й нові виклики, потребує гармонійно розвиненої, здатної до критичного мислення цілісну особистість, яка може швидко адаптуватися до нових умов, здатна системно мислити та комплексно вирішувати поставлені перед нею завдання. Зважаючи на це, актуальною постає проблема формування у здобувачів освіти навичок критичного мислення в умовах постійного перебування у руслі інформаційного потоку і численними спробами інформаційного маніпулювання їх свідомістю.

Метою даної статті є аналіз окремих аспектів теоретичних засад формування критичного мислення у здобувачів освіти під час вивчення філософських дисциплін.

До питання теоретико-методологічних засад формування критичного мислення зверталися такі зарубіжні вчені, як Д.Браус, С.Волтер, Д.Вуд, Д.Дьюї, А.Кроуфорд, М.Ліпман, Д. Макінстер, С.Метьюз, В.Саул, В.Сміт, Д.Стіл, Д.Халперн. Серед праць вітчизняних дослідників, які займалися даною проблемою, варто зазначити роботи О.Пометун, О.Тягло, С.Терно та інших.

Формування критичного мислення як одного із провідних інструментів якісної освіти, яка має відповідати вимогам часу, мало свої передумови.

Критичне мислення прийшло на зміну простому запам'ятовуванню інформації, яке виявило свою нежиттєднатність в умовах постійно зростаючого потоку інформації. Сучасні вимоги до освітніх послуг давно пережили трансформацію від трансляції знань та їх відтворення до необхідності орієнтуватися у швидкому темпі життя та давати адекватну відповідь на виклики сьогодення. Тому провідним завданням критичного мислення є розвиток самостійного свідомого мислення здобувачів освіти.

Для формування критичного мислення важливими аспектами є чітко організована системна робота із медійної грамотності, що дозволяє здобувачу освіти розрізняти інформацію-факт та інформацію-думку, виявляти недостовірну інформацію, і в разі необхідності знайти ту інформацію, яка потрібна. Саме відсутність системної роботи у закладах середньої освіти у цьому напрямку є головною причиною недостатньої обізнаності здобувачів освіти із означених аспектів. Навчання ж у закладі вищої освіти повинно стати умовою для формування та розвитку їх критичного мислення за умови використання викладачем доцільних та ефективних технологій під час опанування різних наук. Філософські дисципліни мають значний потенціал для цього. Технології критичного мислення дають змогу залучити здобувача освіти до творчого процесу пізнання, вивчення і розв'язання проблем, формування власної думки та самореалізації.

Логіка дії критичного мислення здійснюється на основі трьох стадій організації освітнього процесу. До даної тріади належать: стадія виклику, осмислення, міркування.

Стадія виклику кінцевим результатом має формування особистого інтересу здобувача освіти до вивчення філософських дисциплін. Цей етап пов'язується із залученням уже наявних знань про досліджуваний предмет або явище. Виникнення цієї стадії забезпечується викладачем, який має визначити та актуалізувати наявні у студента знання шляхом уміло поставлених запитань. Здобувач освіти своєю чергою робить припущення,

систематизує інформацію до її вивчення, ставить запитання, а також визначає власні напрямки для вивчення проблеми.

До методів, які допомагають формуванню критичного мислення на даному етапі можна віднести: складання списку «відомої інформації», розповідь, припущення за ключовими словами, систематизація матеріалу.

Друга стадія критичного мислення передбачає осмислення інформації, або реалізації її змісту. На цьому етапі здобувачі освіти працюють з інформацією вже безпосередньо. Відбувається її систематизація, формуються запитання, співвідносяться уже наявні та нові знання про явище чи предмет, який вивчається. При цьому відбувається формування власної позиції із певної філософської проблеми. Особливу увагу на цьому етапі необхідно звертати на здатність здобувача освіти самостійно відслідковувати процес розуміння матеріалу, вміння його класифікувати і коректувати, визначені на першій стадії, напрями вивчення проблеми.

Останньою стадією вивчення певної філософської проблеми є стадія міркування або рефлексії. Рефлексія особливо важлива для опанування філософських дисциплін. Ця стадія характеризується тим, що студенти закріплюють нові знання з філософських дисциплін та активно перебудовують власні первинні уявлення для того, щоб додати до них нові поняття. Таким чином, відбувається формування на основі нового знання особистого аргументованого уявлення про досліджуваний об'єкт. Аналіз власних мисленнєвих операцій становить основу цього етапу. У процесі заняття інформацію опановують різними способами, фактичного проходить її інтеграція, розвиваються вміння формулювати власну думку на ґрунті осмислення досвіду, філософських ідей та уявлень, формуються умовиводи й логічні ланцюги доказів, формуються власні думки, розвиваються вміння правильно та зрозуміло їх висловлювати з урахуванням філософської специфіки [1, с. 19].

Студенти використовують власні записи лекційного матеріалу та власної підготовки до семінарського заняття, висловлюють припущення з

даної проблеми, вносять в них зміни, формулюють творчі, дослідницькі чи практичні завдання на основі вивченої чи почутої інформації тощо.

Серед методів, які впливають на формування критичного мислення у здобувачів освіти на стадії рефлексії, варто виокремити: установлення причинно-наслідкових зв'язків між окремими блоками інформації, організація філософських «круглих» столів, різноманітних видів філософських дискусій, написання творчих робіт (есе), дослідження з окремих питань теми.

Отож логіка формування критичного мислення ґрунтується на ключовому аспекті – інформації, яка спочатку вводиться, далі – критично переосмислюється, і на цій основі приймається рішення. Тому інформація, яка пройшла усі три стадії стає знанням. Нове знання продукує появу мотивації для отримання все нових і нових знань.

Однак важливо зауважити, що навчальна інформація має містити фрагменти, які стимулюють здобувачів освіти до їх осмислення з різних кутів зору, містити аспекти, що змушують не приймати їх на віру, а критично осмислювати, і таким чином адаптувати студентів до різноманітності думок, філософських поглядів та ідей [2, с. 194].

Із усього вищезазначеного можна зробити наступні висновки: по-перше, основними засобами розвитку критичного мислення у студентів під час вивчення філософських дисциплін є інтерактивні засоби навчання та сучасні педагогічні та інформаційні комп'ютерні технології. По-друге, технологія критичного мислення включає в себе три стадії організації освітнього процесу: стадія виклику, стадія осмислення, або реалізації змісту, стадія міркування або рефлексії. По третє, існує перелік вимог, яким має відповідати навчальна інформація, що критичного сприймається студентами. В першу чергу вона має стимулювати студентів до дискусії та розгляду певного філософського питання чи проблеми з різних точок зору. Тим самим застосування таких методів і технологій критичного мислення

здатні підтримувати необхідний рівень уваги та зацікавленості студентів під час вивчення ними філософських дисциплін.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Василенко (Колесова) О.П., Сікорська В.Ю. Особливості розвитку критичного мислення у студентів спеціальності «Журналістика» під час вивчення української мови за професійним спрямуванням. Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Сер.:Філологія. 2018. №32. том 3. С. 18-21.

2. Ягіднікова В.В. Застосування технології розвитку критичного мислення у процесі професійної підготовки майбутніх фахівців. Вісник післядипломної освіти: зб. наук. праць / голов. ред. В. В. Олійник. К.: Геопринт. 2009. Ч. 1. Вип. 11. С. 194.